

77/78

Avram Iancu

77/78

de MIHAI MĂNIUȚIU

PERSONALITATEA LUI AVRAM IANCU

...Infățișarea portretului fizic și moral al lui Avram Iancu este mult ușurată de măturile vremii, numeroase și sincere, care toate, l-au ridicat pe tânărul tribun, la vârsta de 24 de ani numai, pe piedestalul eroului înconjurat de aureola legendei. Farmecul său personal? Curajul tineresc, dar chibzuit? Simțul de dreptate? Optimismul contagios? Care din aceste calități au asigurat lui Iancu asemenea aureolă? Nici una luată în parte, toate luate la un loc, deoarece acestea alcătuiesc ceea ce se numește o personalitate istorică în înțelesul superior al noțiunii; intruchiparea în cel mai înalt grad a aspirațiilor maselor populare în momente hotărâtoare pentru soarta lor, pentru viitorul lor.

Copilul vioi și prietenos, elevul sirguincios și distins de la Cimpeni și Zlatna, studentul de la Cluj și cancelistul de la Tîrgul Mureș era preocupat de studiu și deopotrivă de problemele ce frământau generația sa.

La Tîrgu-Mureș îl găsece evenimentele revoluționare din 1848. De acum nu va mai fi un tânăr oarecare. De la 25 martie 1849 el va fi unul dintre cei mai ascultați tribuni ai poporului, la Tg. Mureș, Blaj și Sibiu, dar mai ales în Munții Apuseni, între moșii lui, care-l iubesc cu sinceritate și-l urmează orbește, simțind că este al lor în întregime, că el și-a unit indestructibil viața cu aceea a nației sale.

Evenimentele din 1848 nu se pot înțelege în întreaga lor semnificație fără Avram Iancu, iar acesta deasemenea, fără revoluția de la 1848. Oamenii din Munții Apuseni, moșii din părțile Cimpenilor, au fost organizați într-o prefectură, „Auraria Gemina“, în frunte cu Avram Iancu, alături de care erau alți vrednici prefeți: Petru Dobra, Simion

Balint, Ioan Buteanu. Aici, în munți, s-a creat în 1848 un lucru de o însemnătate deosebită, organizarea unei administrații populare, cea dintîi în această formă din istoria Transilvaniei.

Analiza științifică, marxistă, a tuturor resorturilor societății transilvane, a raporturilor sociale și a situației naționale, lămurește pe deplin faptul că nu poate fi vorba de o luptă pusă în slujba Curții din Viena, pentru salvarea monarhiei habsburgice, ci de o luptă pentru interesele proprii ale poporului român (...). Acest fapt este dovedit chiar din timpul celei de-a treia adunări de la Blaj, cînd mulți dintre conducătorii românilor regretă că au semnat moțiunea în care se cerea încadrarea Transilvaniei în prevederile constituției austriece și colaborarea cu armata imperială. Este dovedit mai ales de atitudinea de dispreț a comandanților armatei austriece față de cetele românești și față de comandanții acestora, de lipsa de încredere a românilor în promisiunile Curții din Viena, de cuvintele lui Iancu adresate lui Kossuth în iulie 1849, cu privire la acel „element gigantic“ care urmărește să innee națiunile mici. Rezultă adevăratele intenții ale românilor din încercările din acea vară a anului 1849 de a se uni revoluția românilor cu cea maghiară, împotriva despotismului habsburgic și țarist, din atitudinea Curții din Viena și a autorităților habsburgice față de Iancu după înăbușirea răscoalei, cînd a fost suspiciionat, alungat din Viena, arestat și maltrat în închisorile din Alba Iulia și Sibiu.

De aici, tragedia unui popor și a eroului său; a fi silit să colaborezi cu un asemenea „prieten“ fătarnic. Căci românii, în condițiile concrete din 1848, au fost siliți să colaboreze cu Curtea din Viena.

Dacă conducătorilor români li se poate aduce învinuire cu privire la tactica urmată, cauza necolaborării mai întîi, a conflictelor armate după aceea, dintre revoluția românilor și revoluția maghiară, explicația trebuie căutată în greșelile conducătorilor acestora din urmă în probleme naționale pe de-o parte, a feudărilor transilvăni în problema socială pe de altă parte, a țării și a altora în amîndouă, deoarece acum mai ales, cele două probleme erau nedespărțit legate între ele, datorită situației

AVRAM IANCU sau TINEREȚEA ISTORIEI la STUDIUL DE TEATRU

Teatrul poetic este o specie pe cît de fascinantă, pe atît de dificilă. Teatrul politic este un gen pe cît de militant, pe atît de angajant. Piesa tînarului regizor Mihai Măniușu Avram Iancu se înscrie în cadrul ambelor categorii, solicitînd tinerilor creatori luciditatea și sensibilitatea, rațiunea și simțămîntul.

Structura tînarului actor contemporan le conține deopotrivă, dar cine le-ar putea doza cu precizie în alchimia actului creator? Poemul dramatic dedicat lui Avram Iancu potențează pe deplin ceea ce, îndeobște, numim „spiritul de echipă“, iar de data aceasta, putem vorbi și de un „spirit de generație“. Creatorii spectacolului — actorii, regizorul, autorul sînt cu toții colegi de generație, mai exact, colegi de promoție. Cum putem recunoaște acest spirit?

În primul rînd, printr-o unitate de concepție; abordarea în spiritul contemporaneității, a unui personaj istoric devenit mit, devenit legendă! Avram Iancu, luptătorul pentru libertate, Avram Iancu și legenda păsării-om, Avram Iancu cu chipul fulgerat de lumină. Semnul de recunoaștere fundamental al acestei modalități de abordare: metafora (dramaturgică și scenică).

În al doilea rînd, printr-o unitate stilistică: de obicei, nu se poate vorbi de un stil bine definit în cazul cînd creatorii se află încă pe băncile școlii. Acest spectacol dezvăluie însă premisele unui anume stil, al unei concepții originale, al unei optici prin care istoria, personalitatea excepțională, oamenii care aspiră către ideal nu sînt demitizați (concept demonetizat astăzi), ci dimensiunea lor umană este aureolată de haloul poeziei. O poezie cu implicații filozofice, o poezie a naturii, o poezie cosmogonică (univers selenar și solar totodată, pădurea, muntele, stîncă, steaua munților, soarele ca roata). Coborînd din universul dramelor filozofului-poet Lucian Blaga, limbajul poetic al celei mai mari părți a poemului dramatic, încercătura metaforică și aforistică îl învâluie

pe erou în mister, conturîndu-i portrete în același timp realiste și simbolice, portrete ce transcend în mit:

„Și eu tot chipul mi-l amintesc
Era tăiat la mijloc
De un fulger de lumină

„Ești tînar, fii fără vîrstă!
Ești frumos — fii dincolo de frumusețe!
Ești blind — lasă fulgerul să-ți taie chipul!“

Avram Iancu, „făptuitor și făptură de vis“ stă de vorbă cu Axente Sever, Simion Balint, dar și cu Domnul tîrîinii, cu nălucile tinerilor morți pe cîmpul de bătăie, cu nălucă Mamei și iubitei, cu Maica Pelaghia, soră bună cu Mumele din mitul faustic. Întrețineri de viață și vis, de suferință și speranță: „Am o mare de suflete-n mine...“

Spectacolul este construit pe o suită de stări tensionate, suind și coborînd pe ritmurile poemului dramatic ca în caligrame; copacii străpung scena, „arborale e sufletul Moțului“; o plastică rafinat-simplă a grupurilor amintește de stilizarea folclorului nostru despre care vorbește Blaga; tăceri dense sînt urmate de mișcări bruște, violente, penumbra alternează cu iluminări, gesturi de ritual solemn — zborul pe trepte, cîna simbolică, jurămîntul, chipul oglindit în maramă, bocetul, geneza-moarte.

Scris în versuri albe, ritmul interior, subteran al poemului obligă permanent actorul la o gîndire limpede, la o frazare logică, la o comunicare convingătoare.

Gîndit matur și grav, interpretat lucid, cu o tinerească pioșenie, cu o emoționantă dăruire, tinerii actori nu par copleșiți de istorie și mit, deși, ei sînt copleșiți, în realitate.

Spectacolul comunică în imagini ce nu capătă un caracter pleonastic în raport cu textul dramatic, ci care potențează sensurile verbului poetic, așa de pildă, în scena dintre Avram Iancu și Orb, Avram Iancu stă culcat, cu ochii ridicați spre cer, în timp ce Orbul îngenunchiat își atîntește privirea în sinea sa. Imaginea devine simbolică.

Așa cum l-au conceput tinerii creatori, spectacolul confirmă un adevăr important: libertatea este veșnic tînară, premergătorul Horia, cu care Avram Iancu vorbește dincolo de timp, ne comunică nouă, urmașilor, mesajul patriotic al marilor înaintași.

La Studioul „Cassandra“, Avram Iancu înseamnă tinerețea Istoriei.

IOANA MĂRGINEANU

O EXPERIENȚĂ

Studentii la clasa profesorului Gh. Vitanidis, Alexandru Dabija și Mihai Măniuțiu au ales teatrul.

S-a întâmplat că, stimulându-se și stimulându-se reciproc, cei doi au alcătuit o clasă aproape ideală.

Încă din anul II examenele lor au fost notate la egalitate și întotdeauna cu nota maximă.

Grav, preocupat de abstracte probleme existente, Măniuțiu, face parte din categoria celor care „văd idei”. El răscolește în marea bibliotecă universală și face contact numai cu arhetipurile care-i corespund structural.

Întrebările, ca și încercările de a răspunde cu toată ființa lui angajată, sînt rinduite cu grijă în tipare și sertare ale nevoii sale de ordine și liniște.

Dotat cu un deosebit har al scrisului, Măniuțiu s-a remarcat încă din primul an de studiu prin scenariile sale pentru examenele la regie de film.

Acest „Avram Iancu” a fost inițial un scenariu notat cu 10 în anul I. Virtuțile literare, limba românească bogată, stilul elegiac dens, de inspirație blagiană, dar puternic și original, au dus la convertirea acestui remarcabil text într-un material de spectacol — pe care autorul, într-un gest de frumoasă colegialitate l-a oferit spre realizare lui Alexandru Dabija.

Probabil că, punindu-l el însuși în scenă, Mihai Măniuțiu ar fi relevat acele calități ale teatrului care-i definește pregnant personalitatea. O fișă de creație a spectacolelor sale ar cuprinde „Piticul din grădina de vară” de D. R. Popescu (nervos deocamdată cinematografic), „Cei

drepti” de Camus (pledoarie pentru identitatea omului cu sine însuși în actul alegerii), „Oedip salvat” de Radu Stanca, spectacolul cărui i s-a decernat premiul I în etapa studențească finală a Festivalului Național „Cintarea României” (spectacol care a reprezentat Institutul nostru și la Festivalul studențesc de la Cardiff — Anglia, în vara anului 1977), „Rosmersholm” de Ibsen și „Richard al III-lea de Shakespeare, spectacolul cu piesa „Emigranții” de Mrozek la Teatrul Național din Cluj.

De curînd, Mihai Măniuțiu a început repetițiile cu „Medeea” de Euripide la Studioul „Cassandra” și a terminat de scris o variantă proprie a „Orestiei”.

Ca regizor, Măniuțiu își alege circumspect actorii. În Institut s-a identificat aproape cu doi dintre cei mai talentați absolvenți din acest an: Mirela Gorea și Marcel Iureș. În regia lui, Mirela Gorea se transfigurează, devine spiritualizată pînă la senzația stranie de imaterial.

Maria în „Piticul din grădina de vară” era o ideală Sfîntă Ioana. Dora din „Cei drepti” ne-a dăruit una din cele mai impresionante scene care se pot vedea în examenele de institut, pentru Antigona din „Oedip salvat” a fost premiată la Festivalul Tineretului de la Piatra Neamț 1977, Rebecca din „Rosmersholm” era ca o spadă coborîtă din cețurile Nordului, lady Anne se frîngea într-un dispreț universal care o determina să coboare la ultima, treptele abjecției umane.

Mirela Gorea a jucat astfel, „realist”, ironic și simplu în „Hamlet” și „Peer Gynt” la Valeriu Paraschiv, examenele ei de clasă au fost de asemenea foarte bune, dar ca și Maia Komorowska, poate, întîlnirea cu Măniuțiu a marcat-o definitiv și uneori aproape periculos.

Marcel Iureș se conturează ca o personalitate deosebit de „atînsă” de aripa fascinației pe care Măniuțiu a exercitat-o asupra lui. A jucat alături de Mirela Gorea în toate examenele amintite, a fost Mititelul, Oedip, Rosmer, Richard și va fi Iason. Îi corespunde lui Măniuțiu prin aceeași capacitate rară de a putea intruchipa idei. Cu ei, nucleul care părea stabil îl exprimă pe Măniuțiu și îi potențează calitățile de regizor. E greu de precizat ce se va întîmpla mai tîrziu, cînd nu va putea dispune de un asemenea material actoricesc.

Alexandru Dabija i se opune violent lui Mihai Măniuțiu. El este „celălalt pol”, negația continuă, „vivisecția este lucidă”.

Neliniștit și profund intuitiv, cu revelații clare, ascuțite, este întotdeauna autentic și curat. Nu parafrazează și nu expune. Are întotdeauna cinstea, demnitatea propriei sale experiențe.

Cred că va fi un regizor adevărat, într-o continuă evoluție.

Dabija a dat examene la care colegii săi actori au aderat în masă, recunoscînd propriile lor aspirații și nevoia de a spune adevărul clipei lor.

Un „Meșter Manole” al lui Victor Eftimiu, surprinzător de tînăr și de îndrăzneț, cuceritor prin virulență și poezie.

Un „Joe Hill” spiritual și viu, proaspăt, fără cărări bătute și locuri comune. Un spectacol serios și echilibrat în prima lui colaborare cu un teatru profesionist, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, cu piesa „Răfuiala” a lui Philipp Massinger, spectacol pentru care a obținut premiul de regie la Festivalul Tineretului de la Piatra Neamț, ediția 1977, un exercițiu clar pe tema shakespeariană din „Titus Andronicus” și o idee de excepție pentru „Pescărușul” lui Cehov. Toate acestea îl prezintă pe Dabija ca pe un tînăr regizor cu o personalitate distinctă, de pe acum conturată.

Spre doosebire de Măniuțiu, actorii cu care preferă să lucreze nu sînt reflexivi, ci dinamici, inventivi și spirituali, cum sînt Mariana Buruiană, Valentin Teodosiu, Adrian Pinteș sau Răzvan Vasilescu.

Dabija nu face un teatru „pentru actori”, actorul fiind la el o componentă a spectacolului. Expresivitatea plastică este la el vie și „nefăcută” sau „ne-văzută”.

Clasa aceasta mai neobișnuită ca număr și configurație se apropie de startul final. În primul semestru al anului III, am încercat să exprimăm concret acea formulă a integrării studenților cu practica productivă, prin spectacolele realizate la Cassandra de M. Măniuțiu și la Piatra Neamț de Al. Dabija. Cei doi studenți au răspuns cu seriozitate încrederii acordate, premiile obținute pentru aceste spectacole de integrare, certificînd calitățile lor. A fost o experiență temerară dar reușită.

Anul acesta experiența noastră este mai îndrăzneată. Sub formula atelierului de creație sau a laboratorului de lucru, vă propunem acest spectacol, realizat în întregime cu forțe proprii.

asist. CĂTALINA BUZOIANU

DISTRIBUȚIA

AVRAM IANCU
IOAN BUTEANU
SIMION BALINT
POPA GROZA
AXENTE SEVER
NICOLAE BĂLCESCU
GHEORGHE }
PETRU }
DUHUL ȚĂRÎNII
BARONUL
FRANZ JOZSEF
DEPUTATUL DRAGOȘ
ORBUL }
HORIA }
MUTUL
MAICA PELAGHIA
MAMA
FATA DE MOȚ

Regia : Alexandru Dabija — student anul IV
clasa prof. Gh. Vitanidis
asist. Cătălina Buzoianu

Decor : Doru Păcurar — student anul IV
clasa lect. Vasile Roman, I.A.P. „N. GRIGORESCU“

Costume : Sorin Novac — student anul II
clasa prof. Mihai Tofan, I.A.P. „N. GRIGORESCU“

Ilustrația muzicală : Radu Chiriță

Lumini : Vasile Boian

Regia tehnică : Petruța Mihai

RECTORUL INSTITUTULUI DE ARTĂ TEATRALĂ
ȘI CINEMATOGRAFICĂ

Prof. univ. MIRCEA DRĂGAN

ADRIAN PINTEA
ȘERBAN IONESCU
VALENTIN TEODOSIU
NICOLAE TUȚĂ
ION M. COLAN
FLORIN CĂLINESCU
CONSTANTIN BRANZEA
NICOLAE URS
ELY MĂGULEANU
DINU MANOLACHE
RĂZVAN VASILESCU
MARCEL IUREȘ
MARIUS BINDEA
ADRIANA TRANDAFIR
MIRELA GOREA
MARIANA BURULIANĂ

LA SPECTACOL AU MAI COLABORAT

Șef mașinist

Machiaj

Pictură

Recuzită

Croitorie

Timplărie

Tapițerie

Feronerie

Șefă cabinieră

Valeriu Cristache

Petruța Dobrin

Alexandru Stoian

Gheorghe Alexandru

Agurița Ștefănescu

Chircea Florea

Nicolae Petcu

Petreanu Vasile

Bălușă Constantin

Vochim Vasile

Apetrei Gheorghe

Maria Porim

Prezentarea grafică a caietului—program
SORIN NOVAC

Prețul : 3 lei